

ספר דף על הדף על מסכת ערכין

פרק ראשון

דף ב' ע"א

במשנה: הכ"ז מעריכין ונערכין וכו'.

דברים יסודיים בגדר ענין ערכין, הביא הגאון ר' יוסף ענגיל זצ"ל בספרו גבורות שמונים (אות מט). שם מביא את דברי שלטי הגבורים (פ"ק דע"ז) הכותב וז"ל: ורבינו חננאל כתב, והביא דבריו הר"ן פרק שואל, דאעפ"י שאסרו להקדיש בשבת, לא אסרו להקדיש אלא כלי משום דמיחזי כמקח וממכר, אבל לא אסרו לחייב אדם עצמו לגבוה בדיבור, ומה שהקשה הר"ן על הר"ח וכתב דאין נוחין לו דברי ר"ח, דאכתי איכא ערכי עלי שאינו מקדיש כלי ידוע, ואפ"ה אמרינן דאין מעריכין (בשבת), אינו נראה לי קושיא, די"ל דגם האומר ערכי עלי, הוי מקדיש שפיר כלי ידוע, דהיינו גופו ועצמו שהוא מקדישו, אלא שפודהו אח"כ מיד ההקדש בדמי ערכו ודמי למקח וממכר, משא"כ במחייב עצמו לתת כך וכך לגבוה כו' עכ"ל השלטי הגבורים.

וכתב הגר"י ענגיל זצ"ל: ומבואר סברת השלטי גבורים, דערכין הוא חלות מהות קדושה על הנערך, ונתינת דמי הערך הוא פדיון הקדושה, וא"כ מדיש בכח אדם

להעריך גם את חבריו ולומר ערך פלוני עלי, א"כ על כרחך דאפשר לאדם להתפיס מהות גם בשל חברו, כל שאין מפסיד לחבריו בדבר, וע"כ גם מהות קדושה דערך דהיא ג"כ מהות קדושה שאינה אוסרת בשום דבר, דאל"כ האומר ערכי עלי יהי' אסור ליהנות ממנו או איזה דין אחר, והרי דינו שוה עדיין לשאר אדם, וע"כ דהיא מין ומהות קדושה דאינה אוסרת ומחייבת את נושאה בשום דבר, ורק דיש למהות קדושה זאת פדיון בדמים, וכך הדין שהאומר ערכי עלי, משים מהות קדושה זאת על עצמו ומתחייב ג"כ בדבורו לפדות הקדושה ע"י דמי הערך, ולכן ג"כ גם באומר ערך פלוני עלי חל שפיר ג"כ מהות הקדושה על הפלוני, אחרי שאין הפלוני נאסר ומתחייב בשום דבר ע"י מהות הקדושה הזאת שעליו, ואינו נפסד בשום דבר, ומתחייב ג"כ המעריך בדבורו לפדות הקדושה ההיא בדמים וז"פ ומוכרח לסברת השלטי גבורים הנ"ל עכ"ד הנפלאים של הגר"י ענגיל זצ"ל.

★ ★

ודברי הגר"י ענגיל זצ"ל הנ"ל מובאים בספרי האחרונים, שכתבו לחקור מהו גדר התחייבות האדם לשלם תשלומי